

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 26 stycznia 2023 r. zaadresowanym do Dziekana Okręgowej Izby Radców Prawnych (...) W., M. P. zawiadomiła o dopuszczeniu się przez radcę M. W. czynu, polegającego na wystąpieniu o przyznanie mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, w sprawie w której został wyznaczony zastępcą za M. P., pomimo iż nie wykonał w sprawie żadnych czynności procesowych. Skarżąca wyjaśniła także, że w jej ocenie nie było potrzeby wyznaczania zastępcy, gdyż strona pozwana ani sąd o to nie wnosili.

Postanowieniem z dnia 16 lutego 2023 r., sygn. akt art. 12/23 Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych (...) W. radca prawny E. G. odmówiła wszczęcia postępowania w sprawie, na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1 k.p.k. wobec braku stwierdzenia popełnienia przez radcę prawnego czynów, które można by zakwalifikować jako przewinienia dyscyplinarne.

Odwołaniem z dnia 17 marca 2023 r., M. P. zaskarżyła w/w postanowienie wskazując, że jest ono niesłuszne, a co najmniej przedwczesne oraz wnosząc o jego uchylenie i przekazanie do ponownego rozpoznania. W odwołaniu skarżąca podniosła następujące zarzuty:

1)

Naruszenie art. 21 ust. 2 ustawy o radcach prawnych, zgodnie z którym w razie potrzeby dziekan rady okręgowej izby radców prawnych wyznacza z urzędu zastępcę radcy prawnego, który został skreślony z listy radców prawnych albo nie może czasowo wykonywać czynności zawodowych. Decyzja dziekana upoważnia wyznaczonego radcę prawnego do prowadzenia podejmowanych spraw i jest równoznaczna z udzieleniem dalszego pełnomocnictwa procesowego. Skarżąca wskazała, że w sprawie objętej skargą nie było potrzeby ustanowienia zastępcy, o czym informował kurator pozwanego.

2)

Brak podstaw do żądania przez zastępcę zasądzenia na jego rzecz wynagrodzenia, wobec faktu, że kwestia ta powinna być przedmiotem uzgodnienia między pełnomocnikiem i jego zastępcą odpowiednio do nakładu pracy. Skarżąca podniosła w tym miejscu, że zgłoszenie żądania przyznania kosztów pomocy prawnej doprowadziło do nadużycia zaufania pierwotnego pełnomocnika, który wprowadzał zastępcę w sprawy.

W podsumowaniu odwołania, Skarżąca wskazała, że zachowanie radcy prawnego uważa za wysoce nieetyczne, a także, że radca nadużył jej zaufania w innych sprawach, w których na jego prośbę był przez Skarżącą wprowadzany.

Na posiedzeniu tut. Sądu w dniu 22 maja 2023 r. Skarżąca stawiała się osobiście podtrzymując swoje odwołanie i wskazując, że w jej ocenie Dziekan przekroczył swoje uprawnienia zawiadamiając sąd o zawieszeniu prawa Skarżacej do wykonywania zawodu zanim postanowienie to stało się prawomocne. Uzupełniająco dodała także, że w aktach sprawy cywilnej, do której został wyznaczony radca prawny M. W. znajduje się oświadczenie opiekuna prawnego pozwanego, że nie chce on korzystać z zastępstwa substytutu. Skarżąca wniosła o uchylenie postanowienia, podnosząc, że jest ono co najmniej przedwczesne.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego podtrzymała postanowienie, wskazując, że nie widzi podstaw, aby wszcząć i prowadzić postępowanie wobec radcy prawnego.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny ustalił i zważył, co następuje.

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd po rozpoznaniu odwołania uznał, iż nie było ono zasadne, a podniesione w nim argumenty okazały się nietrafne. Zarzuty postawione w odwołaniu świadczą o braku zrozumienia istoty postępowania dyscyplinarnego, prowadzonego w oparciu o przepisy ustawy o radcach prawnych oraz Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Celem szczegółowego wyjaśnienia przyczyn, dla których postanowienie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego o odmowie wszczęcia postępowania należało utrzymać w mocy, konieczne jest odniesienie się kolejno do konkretnych zarzutów odwołania.

W pierwszej kolejności, należy zauważyć, że zgodnie z art. 21 ust. 2 ustawy o radcach prawnych, substytutą radcy prawnego może ustanowić w razie potrzeby z urzędu dziekan (...), w przypadku gdy radca prawny został skreślony z listy radców prawnych albo gdy nie może on czasowo wykonywać czynności zawodowych. Ocena czy zachodzi potrzeba ustanowienia substytutą należy do dziekana i nie podlega kontroli odnośnie zasadności podjętej decyzji. Co istotne, decyzja dziekana jest nie tylko źródłem upoważnienia do prowadzenia spraw w imieniu mocodawcy, ale w odróżnieniu od skutków zwykłego pełnomocnictwa jest także źródłem obowiązku, którego wykonania można odmówić tylko z ważnych powodów (por. T. Scheffler (red.), Ustawa o radcach prawnych. Komentarz. Wyd. 2, Warszawa 2022).

W analizowanym stanie faktycznym, z chwilą ustanowienia radcy prawnego M. W. zastępcą radcy prawnego M. P., był on zobowiązany do podjęcia określonych czynności zmierzających do zabezpieczenia interesu klienta. Z perspektywy ustanowionego radcy prawnego, kwestia czy takiego ustanowienia życzył sobie Mocodawca, czy o to występował czy też nie, jest zasadniczo nieistotna. W analizowanym przypadku obowiązek działania został bowiem wykreowany w oparciu o czynność ustanowienia substytutem przez dziekana i już samo to obligowało radcę prawnego do podjęcia określonych aktywności natury procesowej.

Nie sposób także uznać, że podejmując decyzję o ustanowieniu substytutą, dziekan przekroczył swoje uprawnienia, albowiem ocena zasadności i celowości takiego ustanowienia nie podlega kontroli. W sytuacji zawieszenia radcy prawnego w prawie do wykonywania zawodu, wartością nadrzędną pozostaje zabezpieczenie interesu klienta, który pozbawiony jest ochrony gwarantowanej wcześniej przez profesjonalnego pełnomocnika. Sam fakt, że strona postępowania nie sygnalizuje potrzeby ustanowienia zastępcy, nie pozbawia dziekana prawa do jego ustanowienia, albowiem nie jest w tym zakresie związany wskazówkami czy życzeniami mocodawcy radcy prawnego. Słusznie zatem przyjął Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego, że ustanowienie zastępcy w sprawie będącej przedmiotem niniejszego postępowania nie wynikało z nadinterpretacji przepisu art. 21 ust. 2 ustawy o radcach prawnych.

Szczegółowy zakres obowiązków zastępcy radcy prawnego określa § 25 Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego, wskazując, że jest on zobowiązany m.in. podjąć czynności zmierzające do ustalenia stanu prowadzonych spraw, podjąć czynności niezbędne do zabezpieczenia interesów reprezentowanej osoby, skontaktować się z tą osobą oraz podejmować dalsze działania o ile nie odwoła ona pełnomocnictwa.

Nie ulega wobec tego wątpliwości, że jeśli radca prawny M. W. został wyznaczony jako zastępca, to musiał przynajmniej wykonać czynności związane z zapoznaniem się z aktami sprawy i zaznajomieniem ze stanem faktycznym, a następnie dokonaniem oceny czy i jakie kroki procesowe należałoby podjąć. Nieuprawniona jest wobec tego argumentacja skarżącej, iż zastępca winien był powstrzymać się od działania, albowiem to właśnie powstrzymanie się od działania byłoby równoznaczne z naruszeniem w/w norm.

Z kolei w odniesieniu do zarzutu jakoby radca prawny M. W. nie miał prawa żądać przyznania mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej jako zastępca, należy wskazać, że uprawnienie takie znajduje podstawę w przepisach prawa, tj. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu. Radca prawny ma prawo wystąpić z wnioskiem o przyznanie takich kosztów, który to wniosek jest następnie rozpatrywany przez sąd orzekający. Nie jest rzeczą rzecznika tudzież sądu dyscyplinarnego rozstrzyganie czy owe koszty się radcy należą czy nie, albowiem rozstrzygnięcie w tym przedmiocie leży w gestii sądu powszechnego. Wkraczanie zatem w tę kwestię byłoby wyjściem poza granice kompetencji sądu dyscyplinarnego. Nie sposób także oczekiwać, aby w sytuacji uwzględnienia wniosku przez sąd cywilny, sąd dyscyplinarny mógł następnie wtórnie rozpatrywać jego złożenie jako nieetyczne. Wniosek ten został już bowiem merytorycznie rozpatrzony, a zatem najwyraźniej zasługiwał na uwzględnienie.

W kontekście wynagrodzenia zastępcy, warto także zwrócić uwagę, że niezasadne jest twierdzenie Skarżącej jakoby kwestia ta powinna być przedmiotem uzgodnienia między pełnomocnikiem i jego zastępcą odpowiednio do nakładu pracy. Brak jest normy prawnej, z której wynikałaby powinność dokonania takich ustaleń pomiędzy zastępcą a dotychczasowym, zawieszonym pełnomocnikiem.

Zadaniem Zastępcy Rzecznika w analizowanej sprawie było dokonanie oceny działania radcy prawnego w granicach określonych przepisami Ustawy o radcach prawnych i Kodeksu Etyki Radcy Prawnego. Zastępca rzecznika dokonał w tym zakresie wręcz poszerzonej oceny uwzględniającej pełne okoliczności sprawy, w tym fakt, że Skarżącą wcześniej ewidentnie łączył z radcą prawnym stosunek swoistego zaufania przejawiający się w przekazywaniu mu swoich spraw i wprowadzaniu w ich szczegóły. W tym zakresie Zastępca Rzecznika słusznie pochylił się nad zagadnieniem możliwego dopuszczenia się przez radcę prawnego zasad koleżeństwa wynikających z art. 50 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, zgodnie z którym radca prawny obowiązany jest do lojalności i koleżeństwa wobec członków samorządu, a także art. 50 ust. 3, w myśl którego radca prawny nie może podejmować czynności zmierzających do pozbawienia innego radcy prawnego zatrudnienia lub utraty klienta. Prawidłowo natomiast Zastępca Rzecznika skonstatował, że zarówno działanie polegające na podjęciu się pomocy prawnej po ustanowieniu go zastępcą, jak i następcze złożenie wniosku o przyznanie kosztów pomocy prawnej nie naruszało powyższych zasad. Nie sposób przyjąć, żeby radca prawny miał tu na celu wyrządzić dolegliwość Skarżącej lub aby to działanie było w ogóle w jakikolwiek sposób skierowane przeciwko niej. Radca prawny korzystał bowiem wyłącznie ze swoich uprawnień przewidzianych przepisami prawa i będących oczywistą konsekwencją powierzenia mu roli zastępcy w toczących się już sprawach.

Wobec negatywnej oceny zarzutów postawionych radcy prawnemu przez Skarżącą w zawiadomieniu, a także wobec niedoszukania się przez Zastępcę Rzecznika w działaniu radcy prawnego znamion jakichkolwiek przewinień dyscyplinarnych, musiało dojść do odmowy wszczęcia postępowania. Postawione przez Skarżącą w odwołaniu zarzuty nie wniosły do sprawy nic nowego, stanowiąc w istocie powtórzenie twierdzeń podniesionych wcześniej w zawiadomieniu i będąc wyrazem niezadowolenia z treści postanowienia Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego.

Analiza sprawy nie potwierdziła zasadności zarzutów stawianych przez Skarżącą, które bazują w istocie na subiektywnych przekonaniach, w tym poczuciu pokrzywdzenia wynikającego z zawieszenia w prawie do wykonywania zawodu, nie zaś na obiektywnej ocenie materialnoprawnej działań radcy prawnego ustanowionego zastępcą. Brak jest przepisów których naruszenia mógł dopuścić się radca prawny, co z kolei implikowałoby konieczność prowadzenia dochodzenia w tej sprawie. Powyższe skutkowało zatem koniecznością odmowy wszczęcia postępowania.

W kontekście powyższego, Okręgowy Sąd Dyscyplinarny za właściwe uznaje rozstrzygnięcie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego, co z kolei przemawiało za koniecznością utrzymania go w mocy.

O kosztach postępowania w przedmiotowej sprawie Okręgowy Sąd Dyscyplinarny orzekł na podstawie art. 70⁶ ust. 2 ustawy o radcach prawnych.

Pouczenie:

Niniejsze postanowienie jest prawomocne i ostateczne, bowiem Okręgowy Sąd Dyscyplinarny (...) (...) W., w niniejszej sprawie działał jako organ II instancji i dlatego stosownie do treści art. 426 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ oraz stosownie do treści art. 70² ust. 1a ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych (j.t. Dz.U. z 2020, poz. 75), od niniejszego postanowienia nie przysługuje żaden środek odwoławczy.